

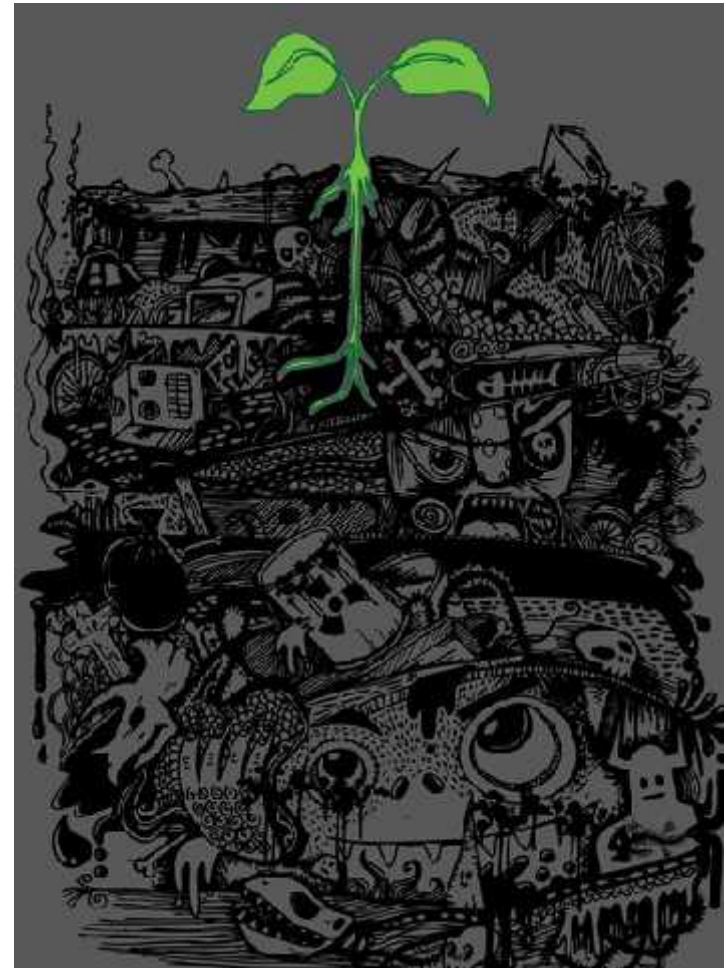
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΜΣ: ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ
ΧΩΡΟΥ

ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Κ. Χατζημιχάλης, Κ. Σαπουντζάκη
Ακ. Έτος 2019-2020

*“Η Προσαρμοστικότητα
(Ανθεκτικότητα) στο Σχεδιασμό
της Ανάπτυξης και του Χώρου”*

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗ
Καθηγήτρια

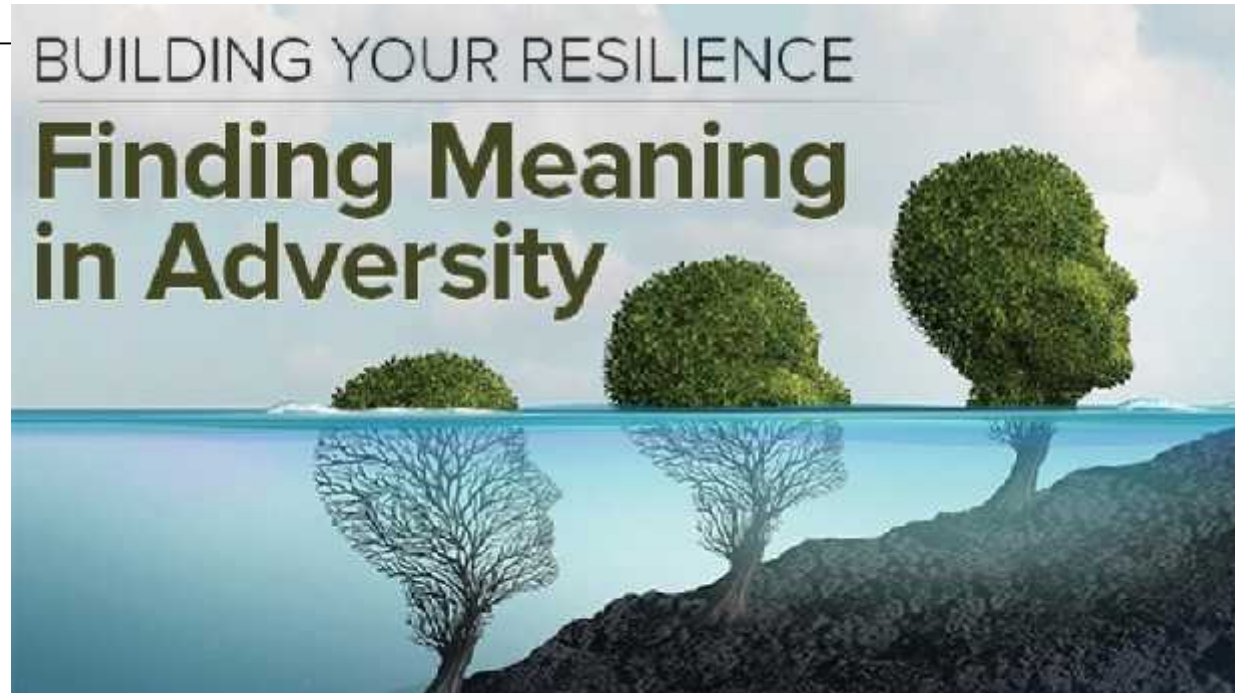
Τι Είναι Προσαρμοστικότητα ή Ανθεκτικότητα (Resilience);

- Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν διαισθητική κατανόηση της έννοιας: Η ικανότητα οντότητας να αντέξει ένα shock, να αποκατασταθεί και να συνεχίσει τη λειτουργία της ή πιο απλά **να διαχειριστεί την αλλαγή** (Walker et al 2004).
- Πρόκειται για μια έννοια που περιγράφει τη σχέση μεταξύ μετασχηματισμού και διατήρησης, εστιάζει στη διατήρηση της συνέχειας μέσω αλλαγών.

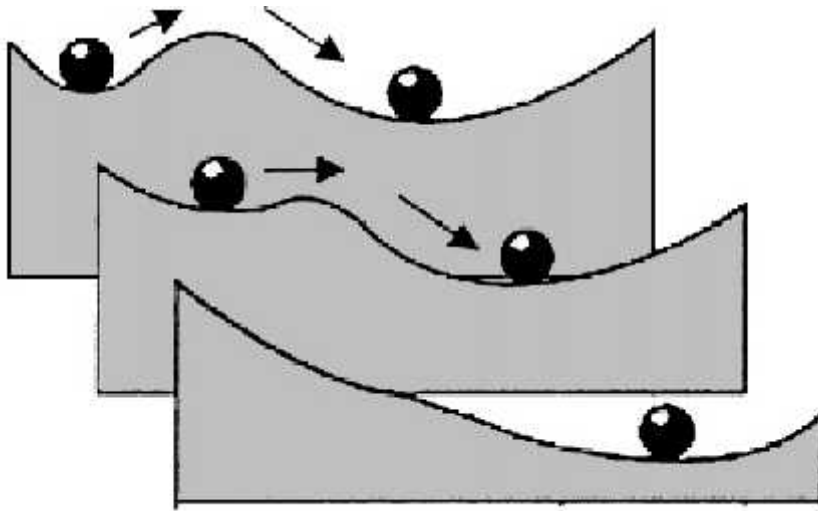
Τι Σημαίνει Προσαρμοστικότητα (Resilience);

- Ο όρος χρησιμοποιείται σε πολλές επιστήμες που αντιμετωπίζουν ζητήματα αβεβαιότητας και αλλαγών: **του μηχανικού, της οικολογίας, ψυχολογίας, του σχεδιασμού, του management** κλπ.
- Έχει ισχυρή παρουσία στο πεδίο των **φυσικών κινδύνων και των καταστροφών**, όπως η διαχείριση των πλημμυρών αλλά και στο πεδίο προσαρμογής στην **Κλιματική Αλλαγή**

Τι Σημαίνει (Χωρική) Προσαρμοστικότητα (Resilience);

- Ο ερευνητής πρέπει να απαντά το ερώτημα **«Προσαρμοστικότητα ποιού συστήματος, σε τι;»**

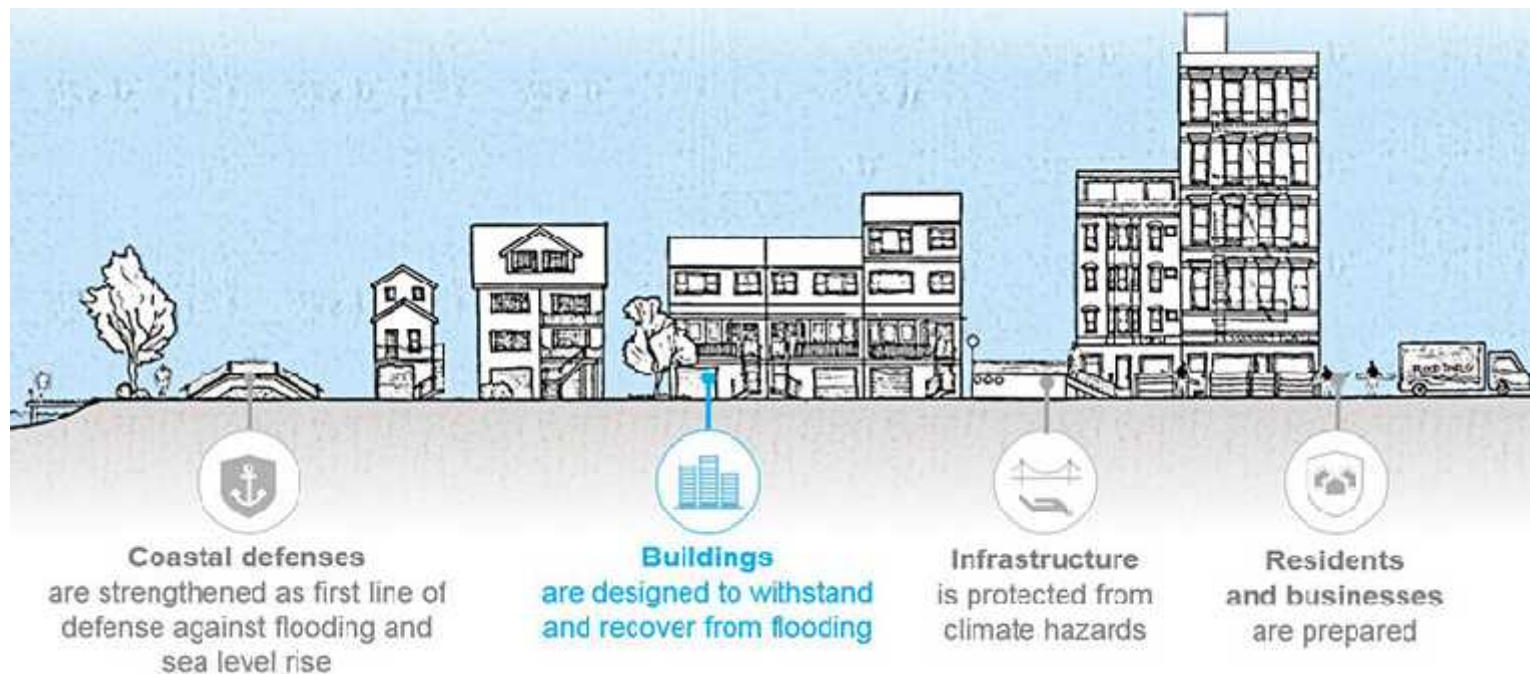

- Ποιο είναι το «σύστημα» ή η κλίμακα ανάλυσης (το άτομο, η περιφέρεια, η κοινωνία, το κοινωνικο-οικολογικό σύστημα);
- Ποιο είναι το σοκ ή η διαταραχή (η πηγή, η ένταση, οι χωρο-χρονικές της διαστάσεις);

- Οι διαταραχές στα εδαφικά / χωρικά «συστήματα» συμπεριλαμβάνουν φυσικές καταστροφές, οικονομικές κρίσεις, μακροπρόθεσμη αποβιομηχάνιση, πληθυσμιακή συρρίκνωση και δημογραφικές αλλαγές. Τι είναι αυτό που βοηθά κάποια συστήματα να αποκριθούν αποτελεσματικά στα σοκ (οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, περιβαλλοντικά), ενώ άλλα αποτυγχάνουν και καταρρέουν;

Τι Σημαίνει (Χωρική) Προσαρμοστικότητα (Resilience);

- Η προσαρμοστικότητα παραπέμπει σε αντιδράσεις κατά κινδύνων, αιφνίδιων αλλαγών, καταστάσεων εξωτερικής πίεσης ή αντιξοοτήτων με απώτερο στόχο την **επιβίωση ή διατήρηση της προϋπάρχουσας δομής** του φορέα / συστήματος.
- Έχει οριστεί ως διαδικασία αυτό-οργάνωσης και αυτό-μεταμόρφωσης.
- Υπάρχουν απόψεις για pro-active και reactive εκδοχές.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΧΩΡΟΣ – Το Παράδειγμα των Slums Βομβάης

Οι Stacey et al (2000) ισχυρίζονται ότι η αυτό-οργάνωση του είδους, αφορά σε υποκείμενα/ συστήματα που ακολουθούν δικές τους αρχές ή ικανοποιούν ίδιες προθέσεις. Waldrop (1992): Τα συστήματα επιδιώκουν να στρέψουν προς όφελος τους οτιδήποτε συμβαίνει.

World Disaster Report – Focus on Community Resilience (2004), κεφ.7 “*Surviving in the Slums*”: Αποκαλυπτικό παράδειγμα γυναίκας στις παραγκο-γειτονιές της Βομβάης που ζούσε σε κατάλυμα-τέντα κάτω από γέφυρα και έδωσε συνέντευξη σε ερευνητές που την πλησίασαν αναζητώντας μελέτη περίπτωσης για την ανάδειξη αδιαφορίας για τη μείωση κινδύνων. Ανακάλυψαν όμως ένα από τα πιο πετυχημένα δείγματα διαχείρισης τρωτότητας μέσω προσαρμοστικότητας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΧΩΡΟΣ – Το Παράδειγμα των Slums Βομβάης

Οι ερευνητές σημειώνουν (IFRC, 2004): «Η γυναίκα ήταν εξαιρετικά εκτεθειμένη σε πλημμύρες, πυρκαγιές, την έξωση..... είτε είχε άγνοια κινδύνων ή απλά δεν ήταν στις προτεραιότητες της η μείωσή του... Στην πραγματικότητα είχε πλήρη συνείδηση και μια συγκροτημένη στρατηγική μείωσης του».

“Ήταν ιδιοκτήτρια απλού αλλά καλοκτισμένου διαμερίσματος σε καλή γειτονιά αλλού στη Βομβάη. Καθώς είχε μια κόρη σε σχολική ηλικία και στηριζόταν στις ελάχιστες δικές της δεξιότητες για δουλειά, ήθελε να προστατέψει τη μοναδική πηγή εισοδήματος για ένα καλύτερο μέλλον για τους δυο τους. Προκειμένου να στέλνει την κόρη στο σχολείο, νοίκιαζε το ασφαλές σπίτι ενώ η ίδια ζούσε σε κατάλυμα που αν & επισφαλές μπορούσε εύκολα να αντικατασταθεί μετά από καταστροφή...”.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ – Το Παράδειγμα Slums Βομβάης

- Η γυναίκα δεν αντιμετώπιζε μόνο πλημμύρες, πυρκαγιές και έξωση αλλά επίσης κινδύνους βαθύτερης περιθωριοποίησης και φτώχειας αν η κόρη της έμενε αναλφάβητη. Με τους περιορισμένους της πόρους επέλεξε να αντιμετωπίσει μια από τις απειλές (τη μακροπρόθεσμη φτώχεια). Με τη μέγιστη δυνατή προληπτική αξιοποίηση των ελάχιστων μέσων που διέθετε μείωσε αυτό που πρόκρινε ως πρωτεύουσα απειλή και μορφή τρωτότητας σε βάρος κινδύνων της καθημερινής ζωής (υγείας, κατοικίας κλπ).

- Η γυναίκα και άλλοι κάτοικοι των παραγκουπόλεων της Βομβάης με ανάλογες συμπεριφορές διαιωνίζουν / επεκτείνουν τα slums και αυξάνουν την τρωτότητα της πόλης συνολικά. Η ατομική και κοινωνική προσαρμοστικότητα γίνεται αίτιο τρωτών, πολεοδομικών δομών.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Δύο θεωρήσεις:

- Η οικονομική προσαρμοστικότητα εθνικού επίπεδου είναι η ικανότητα διατήρησης των εκροών περίπου στα προ κρίσης προβλεπόμενα επίπεδα. Αναφέρεται τόσο στο μετριασμό του σοκ όσο και στο ρυθμό επιστροφής στην προ-υπάρχουσα “κανονική” κατάσταση ισορροπίας. Μια περιφέρεια είναι προσαρμοστική **αν επιστρέφει στο προ κρίσης “growth path” σε σύντομο χρόνο** (π.χ. 4 χρόνια).

- Η θεώρηση που προέρχεται από τα σύνθετα προσαρμοστικά συστήματα την ορίζει ως ικανότητα του συστήματος **να προσαρμόζεται και αλλάζει καθώς αποκρίνεται στο σοκ.**

Αυτό τον ορισμό προτιμούν οι ερευνητές της εξελικτικής Οικονομικής Γεωγραφίας που ενστερνίζεται τη μη ισορροπιστική φύση της Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- Σύμφωνα με τη γραμμή σκέψης της εξελικτικής Προσαρμοστικότητας οι Περιφερειακές Οικονομίες συγκροτούνται ως “πολλαπλά δίκτυα φορέων/οντοτήτων που αλληλεπιδρούν (όπως κυβερνήσεις με επιχειρήσεις κλπ), αντιμετωπίζουν διαρκείς αλλαγές, εξελίσσονται διαρκώς και **δεν βρίσκονται ποτέ σε ισορροπία, έχουν δε ως βασικό χαρακτηριστικό μια 'έμφυτη' ικανότητα προσαρμογής** που τους επιτρέπει να αναδιατάσσουν την εσωτερική δομή και δυναμική τους αυθόρμητα” (Martin and Sunlay, 2007).

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- Οι **Περιφέρειες** ως **σύνθετα προσαρμοστικά συστήματα** συντίθενται από ομάδες ετερογενών ατόμων ή φορέων (καταναλωτές, νοικοκυριά, επιχειρήσεις, οργανώσεις, εθνικά κράτη κλπ) που είναι δυναμικά/οί και αλληλεπιδρούν.
- Οι φορείς/άτομα αντιδρούν συνεχώς στις δράσεις άλλων άτομων και στο περιβάλλον και εξελίσσονται διαρκώς μέσω **μάθησης και ανάδρασης (feedback)**.

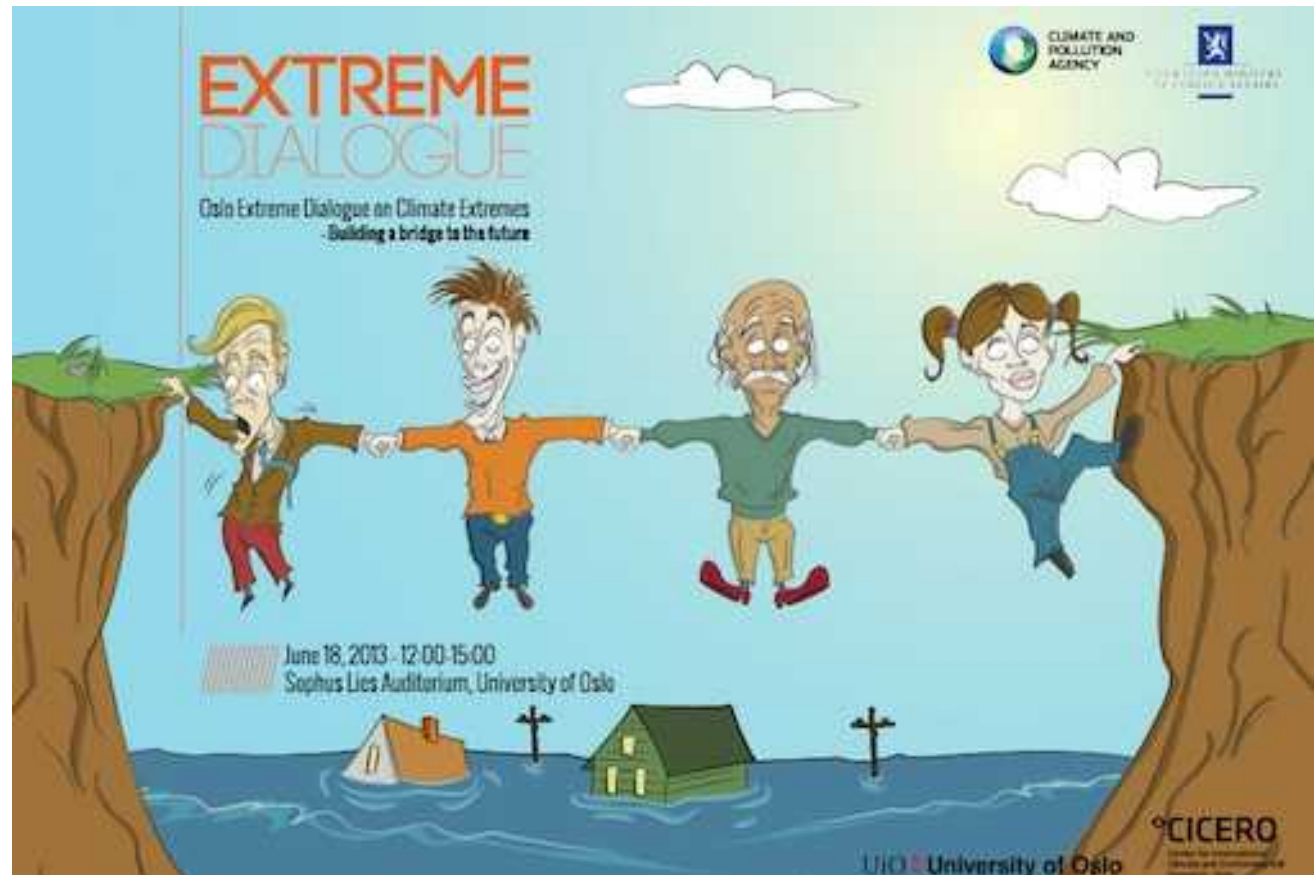
- Έτσι παράγονται νέες δομές και ιδιότητες, όπως η **αυτό-οργάνωση** (που συντελείται αυθόρμητα χωρίς ηγέτη «από τα κάτω» μέσω των ατομικών αποφάσεων και των μεταξύ τους αλληλεπιδράσεων)

Strategy 2030: Achieving a Prosperous, Inclusive, Resilient, and Sustainable Asia and the Pacific

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- Η προσαρμοστική ικανότητα των σύνθετων συστημάτων δεν είναι απλά η προσαρμογή στην αλλαγή. Είναι η ικανότητα τους (νοικοκυριών, ατόμων, κοινοτήτων, οικοσυστημάτων, εθνοτήτων) να επινοούν νέους τρόπους λειτουργίας και νέες συστημικές σχέσεις.

- Μπορεί να οριστεί ως η ικανότητά τους να αντιστέκονται, από-καθίστανται και αναδιοργανώνονται για να αποκριθούν σε κρίσεις.

ΤΙ ΒΟΗΘΑ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- **Δομικοί παράγοντες του περιφερειακού συστήματος (ενδογενή ή έμφυτα στοιχεία της προσαρμοστικότητας)**
 - ✓ Το **μέγεθος της αγοράς, η πρόσβαση σε μεγαλύτερες εξωτερικές αγορές, η «προίκα» σε φυσικούς πόρους**, υλικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.
 - ✓ Η διάρθρωση της παραγωγής: Η υπερβολική εξειδίκευση δεν συμβάλλει στην προσαρμοστικότητα και η οικονομία γίνεται τρωτή στις τομεακές κρίσεις. **Η διαφοροποίηση** είναι θεμελιώδους σημασίας για τα περίπλοκα προσαρμοστικά συστήματα τόσο για το σκοπό της απορρόφησης των διαταραχών όσο και για την αναγέννηση και αναδιοργάνωση της περιφέρειας μετά από αυτές.

ΤΙ ΒΟΗΘΑ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- ✓ Η **ποικιλία στο μέγεθος των επιχειρήσεων** μπορεί να είναι σημαντική στην υποβοήθηση των περιφερειών να αντιμετωπίσουν τις κρίσεις.
- ✓ Έχει επισημανθεί ότι **το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης** του πληθυσμού κάνει μια περιφέρεια ευάλωτη στην κρίση ανεργίας αλλά καθιστά εύκολη την ανάκαμψη.

Perception is key to resilience: Do you conceptualize an event as traumatic, or as a chance to learn and grow?

ΤΙ ΒΟΗΘΑ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- **Ικανότητες προσαρμογής ατομικών δρώντων – Σκοπούμενη δράση**
 - ✓ Στην εξελικτική προσέγγιση της προσαρμοστικότητας πρέπει να εξετάζεται τόσο η συστημική διάσταση όσο και εκείνη των μεμονωμένων φορέων/δρώντων μέσα στο σύστημα. Στα κοινωνικά συστήματα η προσαρμοστικότητα έχει ισχυρό το συμπεριφορικό στοιχείο και προκύπτει τόσο από τα κίνητρα και τους σκοπούς ιδιωτικών / δημοσίων δρώντων όσο και από τις δομές του συστήματος.

"Caribbean examines policies for a resilient and secure region" – Jamaica Observer, December 2018

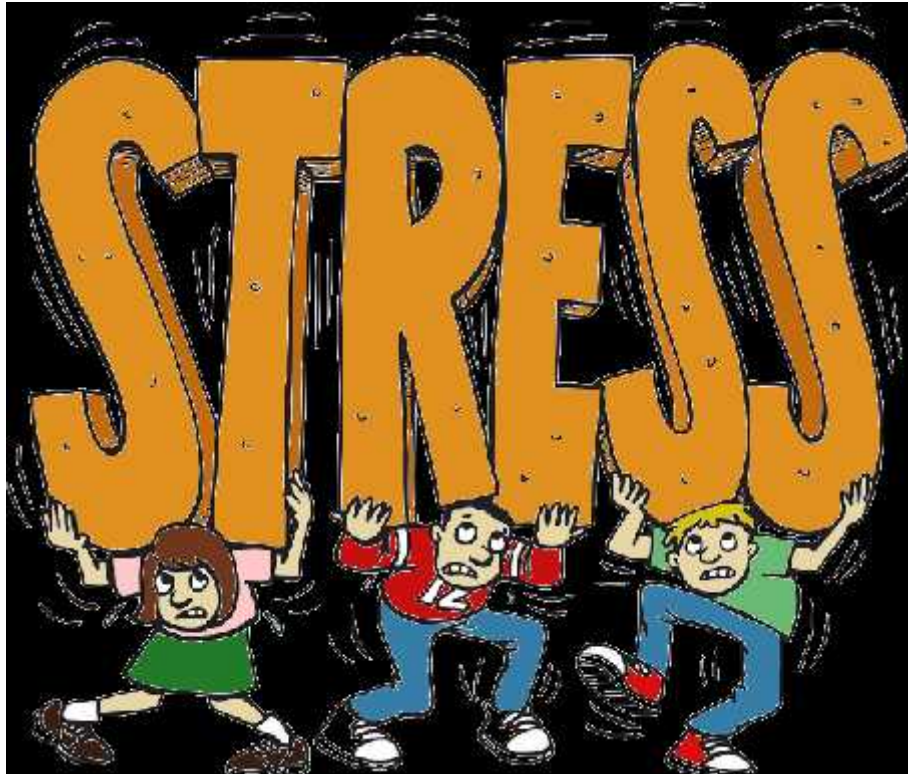
"Resilient by design" Water-Front Park, Williamsburg, Brooklyn

ΤΙ ΒΟΗΘΑ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- ✓ Κάποιοι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι παράγοντες-κλειδιά για την προσαρμοστικότητα μιας περιφέρειας είναι οι **εσωτερικές πηγές νέας γνώσης** σε συνδυασμό με συνειδητές επιχειρηματικές αποφάσεις υποκινούμενες από την αγορά.
- ✓ Άλλοι αναλυτές πιστεύουν ότι η προσαρμοστικότητα των περιφερειών εξαρτάται από την ύπαρξη **μεγάλου αριθμού καινοτόμων και καλά δικτυωμένων μικρών επιχειρήσεων**, ενώ άλλοι δίνουν έμφαση στο ρόλο των «ηγετικών και πρωτοπόρων» σε συγκεντρώσεις επιχειρήσεων.
- ✓ Η μεταφορά του μοντέλου της προσαρμοστικότητας από το φυσικό στον κοινωνικό κόσμο απαιτεί προσοχή ιδιαίτερα σε σχέση με το ρόλο και τις συμπεριφορές του ανθρώπινου παράγοντα στους κύκλους προσαρμογής. Σύμφωνα με την Davoudi (2012) ο ανθρώπινος παράγοντας μπορεί να παρέμβει στους ντετερμινιστικούς κύκλους προσαρμογής και να τους σπάσει ελαχιστοποιώντας μάλιστα, στηρίζοντας ή ενισχύοντας την προσαρμοστικότητα

ΤΙ ΒΟΗΘΑ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- ✓ Μια περιφέρεια μπορεί να είναι προσαρμοστική ως προς κάποιους δρώντες (π.χ. τις επιχειρήσεις) αλλά όχι ως προς άλλους. Πράγματι κάποια άτομα μπορεί να μεταναστεύουν για να γλυτώσουν μια κρίση μειώνοντας την ανεργία (προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας) διακινδυνεύοντας όμως ένα “brain drain”, άρα την απώλεια κρίσιμου ανθρώπινου κεφαλαίου και τη μείωση των ευκαιριών ανάπτυξης για το μέλλον.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η μεταφορά και υιοθέτηση του όρου (και οράματος) της Προσαρμοστικότητας από την **Οικολογία στο ΣΧ** ήταν μακρά διαδικασία (από το 1990). Διευκολύνθηκε από:

- Την ύπαρξη **συστημικής** σκέψης στα δύο πεδία
- Τις αυξανόμενες **πιέσεις, αντιξοότητες, απειλές, αβεβαιότητες** που πλήττουν οικολογικά και κοινωνικά συστήματα.
- Την κοινή αναγκαιότητα επιβίωσης ή συνέχισης της δομής και λειτουργίας οικολογικών και κοινωνικών συστημάτων, κατά τη διάρκεια ή μετά από τις επιπτώσεις αυτών των απειλών που προέρχονται από την ΚΑ, φυσικές επικινδυνότητες, εξάντληση πόρων, επιδημίες, την οικονομική ύφεση, τη δημοσιονομική κρίση...

Dhaka Tribune, 2016: First National Conference on Urban Resilience

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- Από το τέλος της δεκαετίας 1990, η Προσαρμοστικότητα επηρέασε τόσο **τη διαδικασία όσο και το αντικείμενο του ΣΧ**, αυτό γίνεται φανερό από τη χρήση και των δύο όρων “Resilient Planning” και “Resilient City”.

*According to the UN¹, the average annual loss from natural disasters in cities is estimated at over 250 billion USD. The human toll may be immeasurable. Cities can do more to protect residents by supporting a robust physical and social infrastructure, in other words, by building **urban resilience**.*

- Σχετικά με τον όρο “Resilient Planning”, ιδιότητες της λήψης αποφάσεων όπως **μεταβλητότητα, ανακλαστικότητα, συνδετικότητα, εναλλακτικότητα, πολλαπλότητα και πολυφωνικότητα** θεωρούνται στοιχεία Προσαρμοστικότητας (Davoudi and Strange, 2009). Πιο σημαντική ακόμη είναι η ικανότητα μάθησης από την εμπειρία και προσαρμογής μεθόδων και φορέων ΣΧ, ώστε να έτοιμος για μελλοντικές αναταράξεις.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Designing Resilient Cities that don't flood (the sponge city)

Η «ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΗ ΠΟΛΗ» ΚΑΙ Η «ΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Σχετικά με την “Resilient City” αυτή έχει οριστεί ως “εκείνη που αναπτύσσει ικανότητες απορρόφησης μελλοντικών σοκ ή πιέσεων στα οικονομικά, κοινωνικά και τεχνικά της συστήματα και τις υποδομές έτσι ώστε να διατηρεί ουσιαστικά τις ίδιες λειτουργίες, δομές και ταυτότητα” (ResilientCity.org).

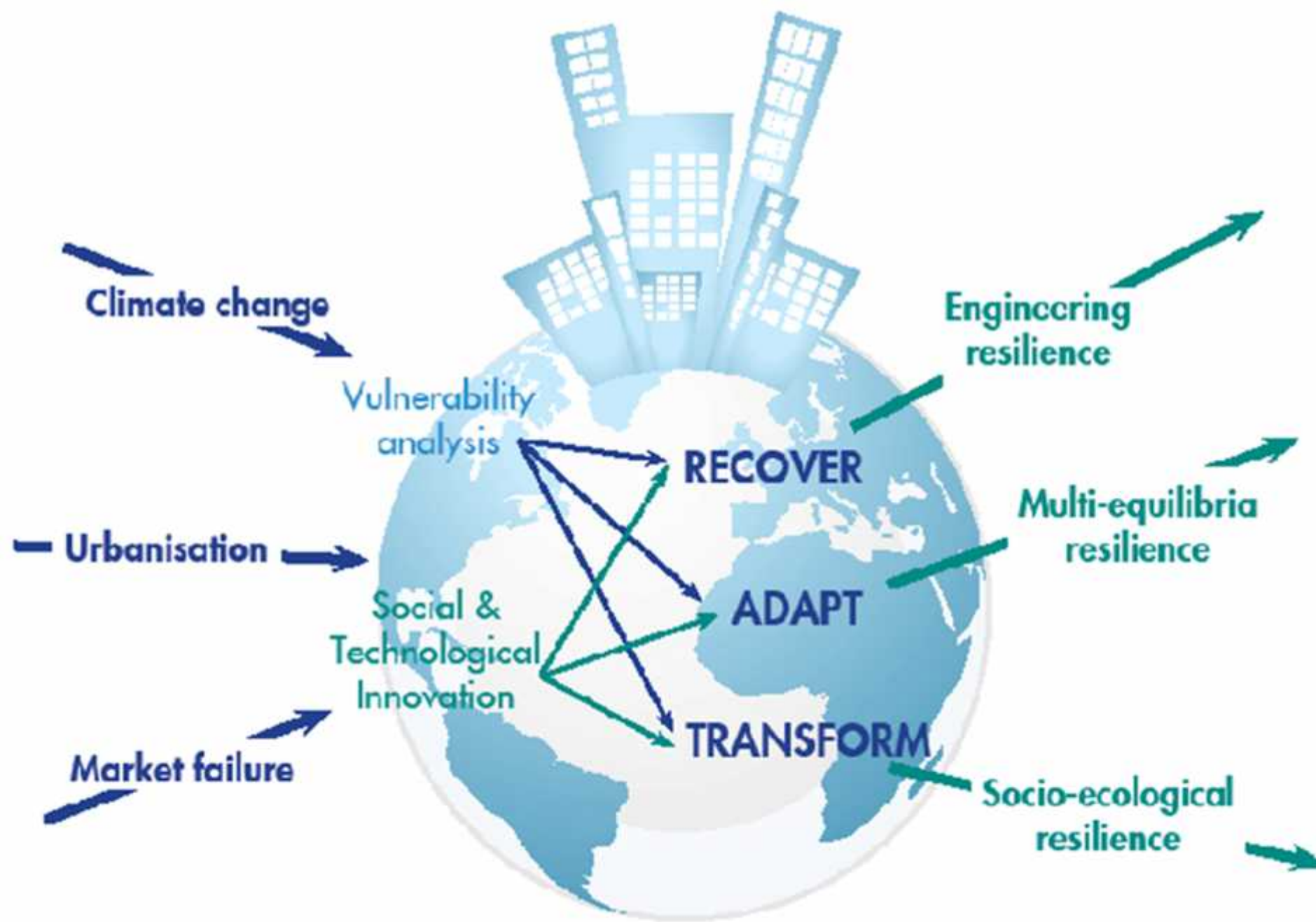
«ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΗ ΠΟΛΗ» ΚΑΙ «ΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Climate Resilient Cities Framework

Σύμφωνα με το ICLEI (2015) Προσαρμοστική Πόλη είναι εκείνη που “..στηρίζει την ανάπτυξη προσαρμοστικότητας στους θεσμούς, τις υποδομές και την κοινωνική και οικονομική της ζωή. Οι προσαρμοστικές πόλεις μειώνουν την τρωτότητα στα ακραία γεγονότα και αντιδρούν δημιουργικά στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αλλαγή αυξάνοντας μακροπρόθεσμα τη βιωσιμότητά τους... τέλος ορίζουν την έννοια και agenda πολιτικών της καθολικής «αστικής προσαρμοστικότητας» με επακόλουθα για την αστική διακυβέρνηση, τα σχέδια χρηματοδότησης υποδομών, την ανάπτυξη, τη διαχείριση περιβαλλοντικών πόρων”.

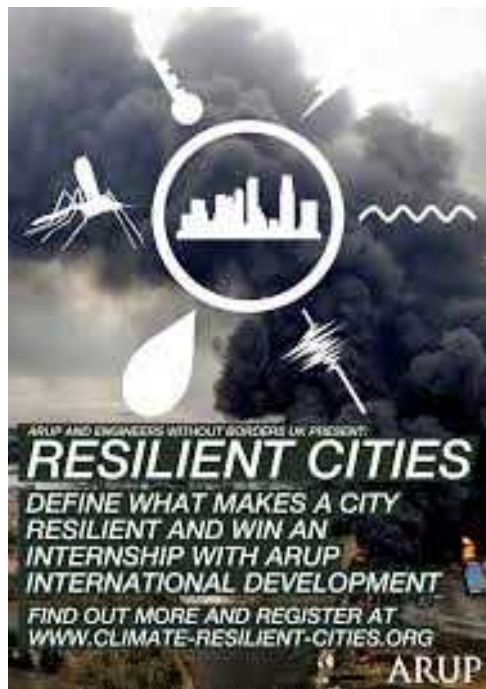

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

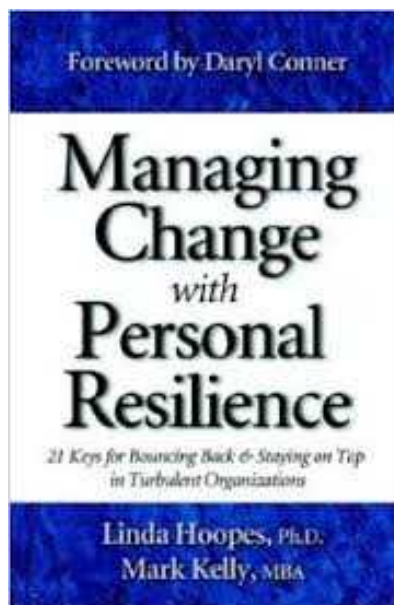
- Αν οι πόλεις και οι Περιφέρειες είναι σύνθετα, προσαρμοστικά συστήματα που αυτό-οργανώνονται με απρόβλεπτες δυναμικές, ποιο είναι τότε το νόημα για παρέμβαση και άσκηση πολιτικής;
- Αν τελικά έχουν κάποιο ρόλο οι planners στη διαχείριση της προσαρμοστικότητας, ποιος είναι αυτός;
- Πράγματι υπάρχει διάχυτος πεσιμισμός στη βιβλιογραφία για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων στα σύνθετα εξελικτικά συστήματα.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

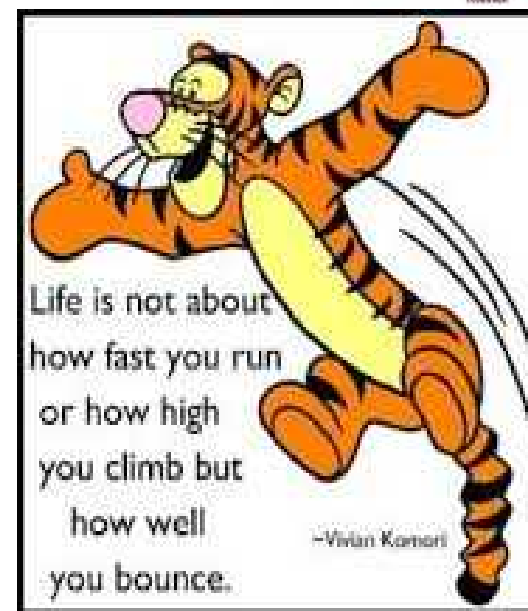

- Στο παράδειγμα των slums Βομβάης φάνηκε ότι η «αστική κοινωνική προσαρμοστικότητα» δεν ταυτίζεται με «προσαρμοστικές πόλεις». Η ατομική και η κοινωνική μπορεί να υπονομεύουν την πολεοδομική προσαρμοστικότητα και τρωτότητα. **Τι είναι λοιπόν «Αστική Προσαρμοστικότητα» (“Urban Resilience”); Πόσο λογικός-συνεκτικός είναι ο όρος “Resilient City”;**

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

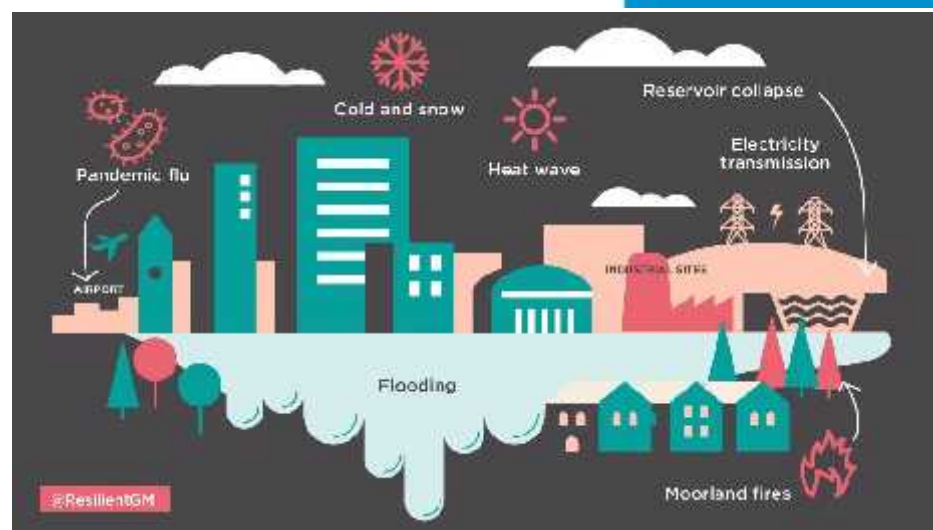
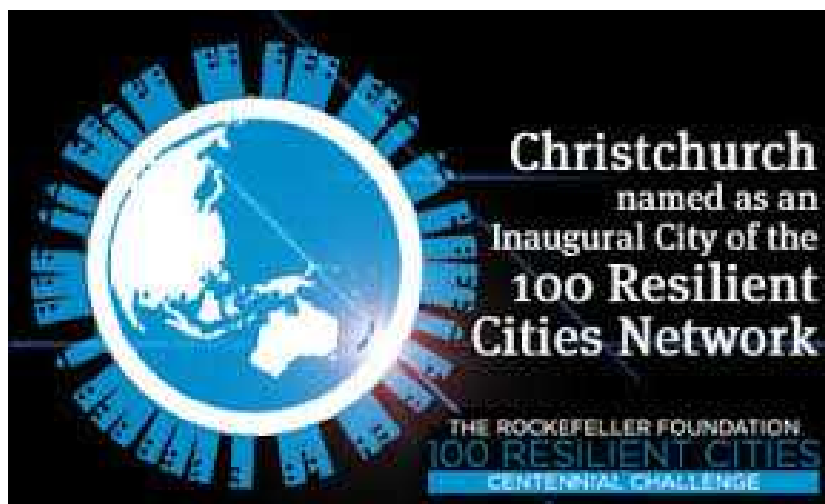

- Μεμονωμένα άτομα ιδιαίτερα τα πιο φτωχά υπονομεύουν τη προσαρμοστικότητα σε μακρο-πολεοδομικό επίπεδο επειδή διεκδικούν δικαιώματα για μέσα ατομικής προσαρμοστικότητας. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα σύγκρουσης μεταξύ ατομικής και συλλογικής προσαρμοστικότητας ή σχέσης αιτιότητας μεταξύ ατομικής προσαρμοστικότητας και συλλογικής τρωτότητας.
- Το δίλημμα για το σχεδιασμό: **Να επιμείνει στη συλλογική τρωτότητα ή να ενισχύσει τα μέσα για ατομικές διεξόδους προσαρμογής;**

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

- Μπορεί η “Προσαρμοστική Πόλη” να είναι «βιότοπος τρωτών πολιτών»;
- Τα **δικαιώματα στην ακίνητη περιουσία και ο χώρος είναι αδιαπραγμάτευτοι πόροι** για ανάπτυξη προσαρμοστικότητας από τα μεσαία και χαμηλά στρώματα. Γι’ αυτό το λόγο (την αντίσταση των πληγέντων σε αλλαγές στο ιδιοκτησιακό της γης) οι αστικές δομές σπάνια αλλάζουν στην ανασυγκρότηση μετά από καταστροφή. **Ποια είναι τότε τα περιθώρια του χωρικού σχεδιασμού για προσαρμοστικές χωρικές δομές;**

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

- Υπάρχει ένας διάχυτος πεσιμισμός στη βιβλιογραφία για τις πολιτικές στα σύνθετα, εξελικτικά συστήματα.
- Πολλοί συγγραφείς κριτικάρουν την εναρμόνιση της προσαρμοστικότητας με τα δόγματα της νέο-φιλελεύθερης αγοράς.
- Άλλοι τονίζουν το ρόλο των «θεσμών», ειδικότερα του θεσμού της διακυβέρνησης, ως βασικού στοιχείου της σκοπούμενης προσαρμογής.

- Η διακυβέρνηση, ιδιαίτερα μέσω του κράτους, παίζει ρόλο στη μορφοποίηση της εξέλιξης του οικονομικού τοπίου. Μπορεί όμως και να υπονομεύει την προσαρμοστικότητα.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ και ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

- Οι θεσμοί της διακυβέρνησης ως βασικός μοχλός της προσαρμοστικότητας θα πρέπει να γίνονται κατανοητοί ως εσωτερικοί στο σύστημα που υλοποιούν τις διασυνδέσεις με τα άλλα μέρη του, τις επιχειρήσεις, το εργατικό δυναμικό, τους καταναλωτές, το περιβάλλον... Όμως η ίδια η διακυβέρνηση είναι συχνά κατακερματισμένη, πολύ-επίπεδη και πολυκεντρική.
- Οι θεσμοί της διακυβέρνησης είναι οι συνδετήρες του συστήματος.

- Τα σχήματα διακυβέρνησης διαμορφώνουν τη δυναμική των συστημάτων αλλά δεν την ελέγχουν
- Τέλος οι θεσμοί διακυβέρνησης είναι πάροχοι και μηχανισμοί εμπλουτισμού γνώσης

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ο Berkes (2007) προτείνει τέσσερις βασικές στρατηγικές για ενίσχυση προσαρμοστικότητας των κοινωνικών-οικολογικών συστημάτων που θέτουν το πλαίσιο για σχετικές παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση προσαρμοστικότητας των περιφερειών:

- Ενδυνάμωση της ποικιλότητας του συστήματος (οικολογικής, οικονομικής, πολιτισμικής)
- Σχεδιασμό για αλλαγές προς αυτή την κατεύθυνση.
- Διευκόλυνση της εκμάθησης με ενίσχυση της δυνατότητας ανατροφοδότησης(feedback)
- Βελτίωση της επικοινωνίας εντός συστήματος

Άλλες στρατηγικές είναι: η εμπέδωση κοινών δικαιωμάτων και ευθύνης στη διαχείριση πόρων, η ενίσχυση της συνδεσιμότητας των δικτύων μεταξύ τους και σε σχέση με τις διαφορετικές κλίμακες, η ενίσχυση της καινοτομίας ...

Climate Resilient Cities